

Második óra

Téma: a hét napjai, hónapok, napszakok

Nyelvtani rész: egyszerű jelen idejű alakok tagadása, essivus

Nyelvtan + gyakorlatok:

Egyszerű jelen idejű alakok tagadása:

Már átvettük korábban a hat fő ige-típust, ragozásukat is megtanultuk egyszerű jelen időben. Az állító alakok mellett most nézzük meg, hogyan tagadjuk az igéket. A tagadás két elemből áll: az első a személynek és számnak megfelelő **tagadó segédige**, a másik pedig a **főige töve**, amely nem ragozódik.

Tagadó segédigék:

E/1	en	T/1	emme
E/2	et	T/2	ette
E/3	ei	T/3	eivät

Mivel a tagadó segédigéken szerepelnek az igei személyragok (-n, -t, -V, -mme, -tte, -vät), ezért is nem kell már a főigét ragoznunk. Az ige-tövet pedig úgy kapjuk meg, hogy egyes szám első személybe tesszük az ige-t, majd levágjuk róla az -n-t. Például: *puhua* → *puhu|n*, így a töve *puhu*.

Tehát:

	állító alakok		tagadó alakok
E/1	puhun (beszélek)	en puhu	(nem beszélek)
E/2	puhut (beszélsz)	et puhu	(nem beszélsz)
E/3	puhuu (beszél)	ei puhu	(nem beszél)
T/1	puhumme (beszélünk)	emme puhu	(nem beszélünk)
T/2	puhutte (beszéltek)	ette puhu	(nem beszéltek)
T/3	puhuvat (beszélnek)	eivät puhu	(nem beszélnek)

FONTOS: tagadó mondatokban a tárgy (legtöbbször) partitívuszba kerül!

1. gyakorlat: tagadva ragozd végig a következő igéket!

sanoa (mondani) juoda (inni) tulla (jönni) mainita (említeni)

haluta (akarni) vanheta (öregedni)

2. gyakorlat: alakítsd át tagadóvá a következő mondatokat!

Minä olen kotona.	(Én otthon vagyok.)
Mikko syö leipää.	(Mikko kenyeret eszik.)
Pekka asuu Helsingissä.	(Pekka Helsinkiben lakik.)
Sinä pidät jalkapallosta.	(Te szereted a focit.)
Me rakastamme teitä.	(Mi szeretünk titeket.)
He haluavat mennä kauppaan.	(Ők boltba akarnak menni.)
Hän kirjoittaa kirjettä.	(Ő levelet ír.)
He lukevat kirjaa.	(Ők könyvet olvasnak.)
Minä menen kirjastoon.	(Én könyvtárba megyek.)
Sinä ajat autoa.	(Te autót vezetsz.)

Egyes számú essivus:

- ragja: **-na/-nä**
- az essivus legtöbbször **állapothatározó**ként jelenik meg a finnben, vagyis a *hogyan?* kérdésre felel, és azt fejezi ki, hogy valami, valaki valamiként, valakiként van jelen: *minä työn opettajana* 'tanárként dolgozok'; *olen täällä vieraana* 'vendégként vagyok itt'
- ennél az esetenél **nincs fokváltakozás**, a névszók erős fokban vannak: *tyttö* 'lány' > *tyttönä* 'lányként'; *poika* 'fiú' > *poikana* 'fiúként'
- a tőtípusra figyelni kell
- van három kivételes alak, amelyeket meg kell tanulni:
vuosi 'év' > *vuonna*
täysi 'tele' > *täynnä*
kevät 'tavasz' > *keväänä*
- az essivus **időhatározó**ként is megjelenik:
 - > napnevekben, amikor *mikor?* kérdésre felelnek: *maanantaina* 'hétfőn', *lauantaina* 'szombaton'
 - > ünnepek neveiben, amikor *mikor?* kérdésre felelnek: *jouluna* 'karácsonykor'
 - > az év megnevezésében: *vuonna 1987* '1987-ben'
 - > ha a napszakok, évszakok neve kijelölő jelzőt kap, akkor is essivust használunk, míg a jelző nélküli esetekben *-lla/-llä* ragot kapnak ezek a nevek:
talvella 'télen' – *viime talvena* 'múlt télen'
kesällä 'nyáron' – *ensi kesänä* 'jövő nyáron'
aamulla 'reggel' – *tänä aamuna* 'ma reggel'

3. gyakorlat: tanul meg a hét napjainak nevét, a hónapok, különböző napszakok nevét! A vastagon szedett alakokat tedd essivusi esetbe!

maanantai	hétfő	talvi	tél
tiistai	kedd	kevät	tavas
keskiviikko	szerda	kesä	nyár
torstai	csütörtök	syksy	ősz
perjantai	péntek	vuodenaika	évszak

lauantai	szombat	päivä	nap, nappal
sunnuntai	vasárnap	arkipäivä	hétköznap
		viikko	hét
tammikuu	január	viikonloppu	hétvége
helmikuu	február	aamu	reggel
maaliskuu	március	ilta	este
huhtikuu	április	yö	éjszaka
toukokuu	május	aamupäivä	délelőtt
kesäkuu	június	iltapäivä	délután
heinäkuu	július	keskipäivä	dél
elokuu	augusztus	keskiyö	éjfél
syyskuu	szeptember	työpäivä	munkanap
lokakuu	október	kuukausi	hónap
marraskuu	november	vuosi	év
joulukuu	december	lukukausi	félév
			(egyetemen)

4. gyakorlat: tedd essivusba a következő szavakat jelzőikkel együtt!

hyvä lakimies	(jó jogász)
lyhyt nainen	(alacsony nő)
*lämmin asia	(meleg dolog)
ystävällinen toimittaja	(barátságos szerkesztő)
pitkä laulajatar	(magas énekesnő)
pieni puhelin	(kicsi telefon)
vanha rakennus	(régí épület)
pelottava syvyys	(ijesztő mélység)
iso kirves	(nagy fejsze)
vanha vieras	(régí vendég)

Finn kultúra:

Kicsoda Minna Canth?

- A finnek első jelentős írónője.
- Az 1880-as évek realista irodalmának fontos képviselője, a női jogok szószólója.
- Elsősorban színdarabokat, novellákat, újságcikkeket írt.
- Hét gyermek anyja.
- Háza a finn irodalmi élet egyik központja volt.
- Radikális nézetei, heves társadalombírálata folyamatos rosszállást váltott ki.
- Darabjai a mai napig megtalálhatók a finn színházak repertoárjában.
- Sokak szerint legjobb műve utolsó színdarabja: *Anna Liisa* (1895). A mű egy fiatal lányról szól, aki évekkal ezelőtt megölte házasságon kívül született gyermekét. Amikor rátalál az igaz szerelemre, bevallja bűnét és vállalja büntetését.

Szorgalmi feladat:

Olvasd el a szöveget, keresd meg benne az igéket és ragozd el tagadva őket!

Minna on sihteer. Hän on työssä Helsingissä. Tänään hän menee työhön kello kahdeksan. Normaalisti hän ei mene työhön aikaisin, mutta hänen täytyy ostaa lahjan, koska hänen miehellä on syntymäpäivä tänään.

Työpaikalla Minna katsoo aina ensin kalenterista, mikä on päivän ohjelma. Sitten hän keittää kahvia, koska hänen pomonsa Mikko juo paljon kahvia. Minna itse ei juo kahvia. Hän

pitää paremmin maidosta. Minna hakee sanomalehdet ja vie ne Mikon pöydälle. Hän kirjoittaa pari kirjettä ja vastaa puhelimeen.

Kello kaksitoista Minna syö lounasta. Hän menee työpaikan ruokalaan.

Iltapäivällä hän soittaa pari puhelua ulkomaille. Hän puhuu hyvin suomea, englantia, saksaa ja ruotsia. Hän opiskelee myös venäjää, mutta hän ei puhu vielä sitä hyvin.

2. óra szószedete:

puhua	beszélni	kirjasto	könyvtár
sanoa	mondani	ajaa	vezetni
juoda	inni	auto	autó
tulla	jönni	työä	dolgozni
mainita	említeni	opettaja	tanár
haluta	akarni	vieras	vendég
vanheta	öregedni	olla täällä	itt lenni
olla kotona	otthon (lenni)	tyttö	lány
syödä	enni	poika	fiú
leipä	kenyér	täysi	tele
asua	lakni, élni	viime	előző, múlt
pitää+ -sta/-stä	kedvelni, szeretni	ensi	következő
jalkapallo	foci	hyvä	jó
rakastaa	szeretni, szerelmesnek lenni	lakimies	jogász
mennä	menni	lyhyt	alacsony, kicsi, rövid
kauppa	bolt	nainen	nő
kirjoittaa	írni	*lämmin	meleg
kirje	levél	asia	dolog, tárgy
lukea	olvasni	ystävällinen	barátságos
kirja	könyv	toimittaja	szerkesztő
pitkä	magas, hosszú	laulajatar	énekesnő
pieni	kicsi	puhelin	telefon
vanha	öreg, régi	rakennus	épület
pelottava	ijesztő	syvyys	mélység
iso	nagy	kirves	fejsze

+ a hét napjai, hónapok, napszakok